

ชุดการเรียนรู้ที่ 2

เรื่อง จุดและเส้นสร้างสรรค์

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี 1

โดย

นายพิหาร ยิ้มจอหอ

โรงเรียนปากช่องพิทยาคม

องค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทนนครราชสีมา

ใบความรู้ที่ 2

เรื่อง จุดและเส้นสร้างสรรค์

จุด (Dot)

จุด คือ อนุภาคที่มีความกว้าง ความยาว และความหนา น้อยที่สุด สามารถสัมผัสและให้ความรู้สึกได้น้อยด้วย

จุด เป็นส่วนประกอบสำคัญอันดับแรกที่ทำให้ น เมื่อนำจุดมาเรียงต่อๆ กันในตำแหน่งที่เหมาะสมจะทำให้เกิดเส้น รูปร่างรูปทรง พื้นผิว นำหนักอ่อนแก่ และเป็นสิ่งที่จะช่วยการสร้างงานศิลปะต่อไป

ลักษณะของจุด

จุด สามารถแบ่งได้ตามลักษณะของการเกิด คือมี 2 ลักษณะ

1. เกิดขึ้นเองตาม เช่น จุดในลายของตัวสัตว์ เปลือกหอย ฝักเห็ด แมลงต่างๆ พืช เปลือกไม้ ผลไม้ ดอกไม้ ก้อนหิน ฯลฯ

2. เกิดจากมนุษย์สร้าง ได้แก่ การจิ้ม กระแทก กด ด้วยวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ เช่น ปากกา ดินสอ พู่กัน กิ่งไม้ และของปลายแหลมทุกชนิด

ความสำคัญของจุด

จุดทำให้เกิดเส้น คือ การนำจุดมาเรียงต่อกัน อย่างต่อเนื่อง จนเกิดเป็นเส้นตามต้องการ

เส้น (Line)

เส้น คือ จุดหลายๆ จุดต่อกันอย่างต่อเนื่องเป็นแถวยาวในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง แรงผลักดัน รอยขีด จีด เขียน ของวัตถุเป็นรอยยาว

เส้น เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของงานศิลปะ เส้นจะปรากฏให้ประติมากรรม หรือศิลปะภาพพิมพ์ และผลงานทัศนศิลป์สาขาต่างๆ ในประเทศทางตะวันออกในอดีตได้แก่ประเทศ จีน ไทย ญี่ปุ่น อินเดีย ได้ใช้เส้น สร้างงานศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ศิลปะไทยที่ใช้เส้นก็คือ ลาย

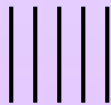
ชื่อภาพ: ประติมากรรม เทคนิค เส้นดินสอ
โดย กลุ่มเยาวชนภาพวาดธรรมชาติเขาใหญ่

ลักษณะของเส้น

เมื่อมนุษย์เห็นเส้นก็จะทำให้เกิดความรู้สึกตามรูปลักษณะนั้นๆ เช่น รู้สึกตื้นตัน สงบ ราบเรียบ นุ่มนวล ร่าเริง เครื่องขรีม อ่อนหวาน นุ่มนวล เส้นแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. เส้นตรง (Straight Line)
2. เส้นโค้ง (Curved Line)

1. เส้นตรง (Straight Line) แบ่งออกได้

1.1 เส้นตั้ง คือ เส้นตรงที่ตั้งฉากกับพื้นระดับ ให้ความมั่นคง แข็งแรง สง่า รุ่งเรือง สมดุล พุ่มพูน

1.2 เส้นนอน คือ เส้นตรงที่นอนราบไปกับพื้นระดับ ให้ความรู้สึกกว้างขวาง สงบเรียบ เยือกเย็น ผ่อนคลาย

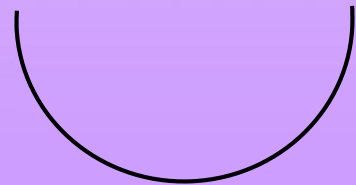
1.3 เส้นตรงเฉียง คือ เส้นตรงเอนไม่ตั้งฉากกับพื้นระดับ ให้ความรู้สึก ไม่มั่นคง เคลื่อนไหว แปรปรวน ไม่สมบูรณ์

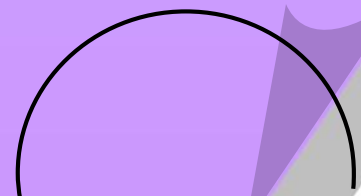
1.4 เส้นฟันปลาหรือเส้นซิกแซก คือ เส้นตรงหลายเส้นต่อกัน สลับขึ้นลงระยะเท่ากัน ให้ความรู้สึก รุนแรง กระแทก ตื่นเต้น อันตราย ขัดแย้ง ต่อสู้ ทำลาย สงคราม

2. เส้นโค้ง (Curved Line) แบ่งออกได้ดังนี้

2.1 เส้นโค้งลง คือ เส้นที่โค้งคล้ายท้อง คล้ายเชือกหย่อน ให้ความรู้สึกอ่อนโยน เคลื่อนไหว ไม่แข็งแรง ถ้าลากโค้งไปเรื่อยๆ จะบรรจบกัน วงกลม

2.2 เส้นโค้งขึ้น คือ เส้นที่เป็นหลังเต่า คล้ายคันธนู ให้ความรู้สึกแข็งแรง เชื้อมนั่น เคลื่อนไหว ถ้าลากโค้งไปเรื่อยๆ จะบรรจบกันเป็นรูปวงกลม ถ้า

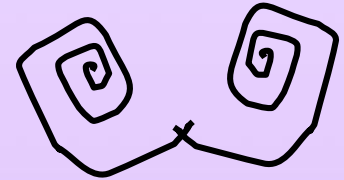

จะเปลี่ยนทิศทางรวดเร็วเคลื่อน

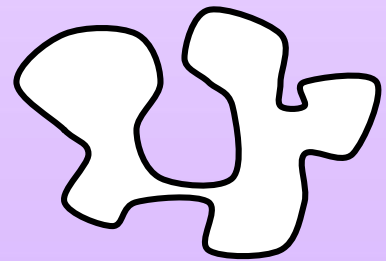
2.3 เส้นคด คือ เส้นโค้งขึ้นโค้งลงต่อเนื่องกัน คล้ายคลื่นทะเล ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว ต่อเนื่องอ่อนช้อย นุ่มนวล ถ้าลากไปเรื่อยๆ จะไม่บรรจบกัน

2.4 เส้นกันหอย คือ เส้นโค้งต่อเนื่องกันวนเข้าเ็นเป็นจุดคล้ายกันหอย ให้ความรู้สึกอึดอัด เคลื่อนไหว คลื่นคลาญ ถ้าลากกวนเข้าเรื่อยๆ จะค่อยๆ เล็กลงเป็นจุด ถ้าลากกวนออกจะไม่มี

2.5 เส้นโค้งอิสระ คือ เส้นโค้งต่อเนื่องกันไปไม่มี ศทาง คล้ายเชือกพันกัน ให้ความรู้สึกวุ่นวาย ยุ่งเหยิง ไม่เป็นระเบียบ ลากไปเรื่อยๆ พันกันไม่สิ้นสุด

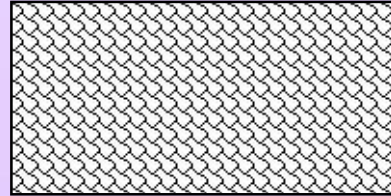

ชื่อภาพ : หนาว เทคนิค วาดเส้น(ดินสอ) โดยพิหาร ยิ้มจอหอ

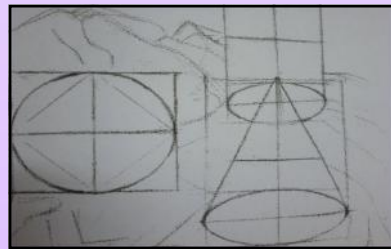
ความสำคัญของเส้น

เส้น มีลักษณะ ทิศทางหรือคุณสมบัติที่หลากหลาย เป็นพื้นฐานที่สำคัญของประเภท และสามารถสร้างงานทัศนศิลป์ได้หลากหลายความสำคัญหรือประโยชน์ ขณ

1. แบ่งที่ว่างออกเป็น

2. สร้างเส้นรอบนอกของรูปร่าง 2 มิติ

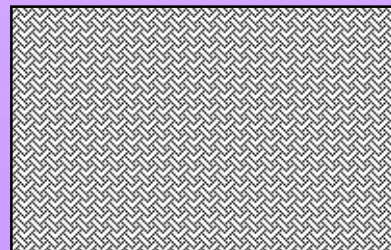
3. กำหนดขอบเขตของที่ว่าง รูป
น้ำหนักและขอ

4. สร้างน้ำหนักอ่อนแก่ของแ

5. สร้างลวดลาย และฟ้า

6. ให้อารมณ์ความรู้สึก

ใบงานที่ 2

เรื่อง จุดสร้างสรรค์

ให้นักเรียนวาดรูป **จุดที่เกิดจาก**

ลงในช่องที่กำหนดให้ พร้อมเขียนชื่อไว้

ให้ใช้กระดาษวาดรูป

ชื่อภาพ

ให้นักเรียนวาดรูป **จุดเกิดจากมนุษย์**

ลงในช่องที่ นคให้พร้อมเขียนชื่อได้

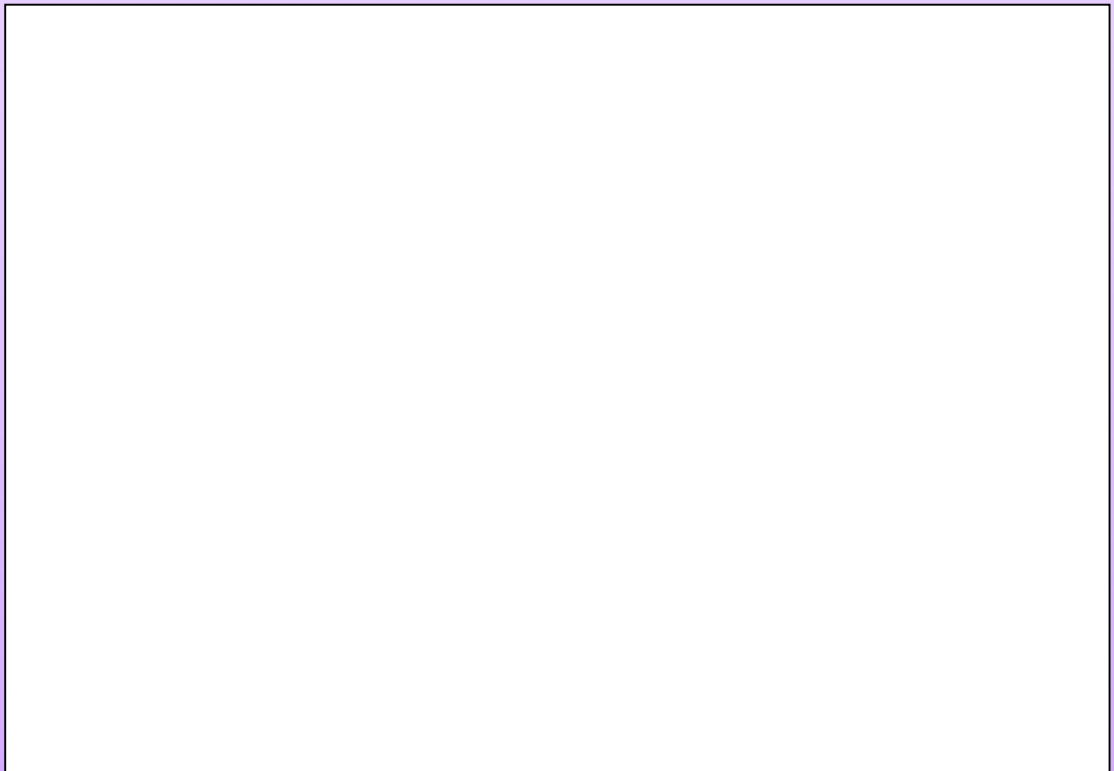
ให้ใช้กระดาษวาดรูป

ชื่อภาพ.....

ใบงานที่ 3

เรื่อง เส้นสร้างสรรค์

ให้นักเรียนวาดภาพคน สัตว์ สิ่งของ ผัก ผลไม้ หรือสิ่งก่อสร้าง ด้วยเส้นชนิดต่างๆ
อย่างสร้างสรรค์ และสวยงาม โดยใช้เทคนิคดินสอ หรือปากกา ตามความถนัด

ชื่อภาพ.....

นักเรียนเลือกสร้างภาพด้วยเส้น โดยเทคนิคชนิดใด.....
 เพราะเหตุใด.....

ข้อทดสอบเรื่อง จุดและเส้น สร้างสรรค์

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียง

1. ความหมายของจุดในทางทัศนศิลป์ คือ
 - ก. กลุ่มอนุภาคจำนวนมาก
 - ข. การรวมกลุ่มของอนุภาค
 - ค. อนุภาคที่ไม่มี ความกว้าง ความยาว และความหนา
 - ง. อนุภาคที่มีความกว้าง ความยาว และความหนา น้อยที่สุด
2. จุดตั้งแต่สองจุดขึ้นไปเมื่อนำมาเรียงต่อกันไปในทิศทางใด ทิศทางหนึ่งจะ
 - ก. จุด
 - ข. เส้น
 - ค. พื้นผิว
 - ง. รูปร่าง
3. ข้อใดกล่าวถึงจุด ไม่ ถูกต้อง
 - ก. จุดสามารถสร้างภาพได้
 - ข. จุดหลายจุดทำให้เกิดเส้นได้
 - ค. จุดไม่สามารถให้ความรู้สึกกับผู้พบเห็น
 - ง. จุดเป็นอนุภาคที่มี ความกว้าง ยาว ความหนา น้อยที่สุด
4. ข้อใดกล่าวถึงจุดได้ ถูกต้อง
 - ก. จุด ไม่ ใช้ทัศนธาตุ
 - ข. จุดไม่สามารถนำมาสร้างเป็นงานทัศนศิลป์ได้
 - ค. จุดสามารถสร้างค่าความอ่อนแก่ได้
 - ง. จุด ไม่ สามารถสร้างค่าความอ่อนแก่ได้
5. จุดเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือ
 - ก. เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ – ธรรมชาติ
 - ข. เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ – เกิดจากมนุษย์สร้าง
 - ค. เกิดจากมนุษย์สร้างขึ้น – เกิดจากวัสดุในธรรมชาติ
 - ง. มีอยู่ในธรรมชาติ – เกิดจากการกระทำของธรรมชาติ

6. ข้อใดหมายถึง เส้น

- ก. จุดจำนวนมาก
- ข. เป็นสัญลักษณ์ทัศนียม
- ค. จุด ต่อๆ กันเป็นแถวยาว
- ง. ตัวเชื่อมระหว่างจุด

7. เส้นแบ่งออกเป็นสองลักษณะ คือข้อใด

- ก. เส้นหยัก – เส้นโค้ง
- ข. เส้นตรง – เส้นโค้ง
- ค. เส้นโค้งกด – โค้งหยัก
- ง. เส้นอิสระ – เส้นตามรูปแบบ

8. ข้อใดไม่ใช่ประโยชน์ของเส้น

- ก. สร้างลวดลาย และพื้นที่
- ข. แบ่งที่ว่างออกเป็น
- ค. เส้นให้ความรู้สึกได้น้อยที่สุด
- ง. สร้างเส้นรอบนอกของรูปร่าง 2 มิติ

9. เส้นใดคล้ายคลื่นน้ำ

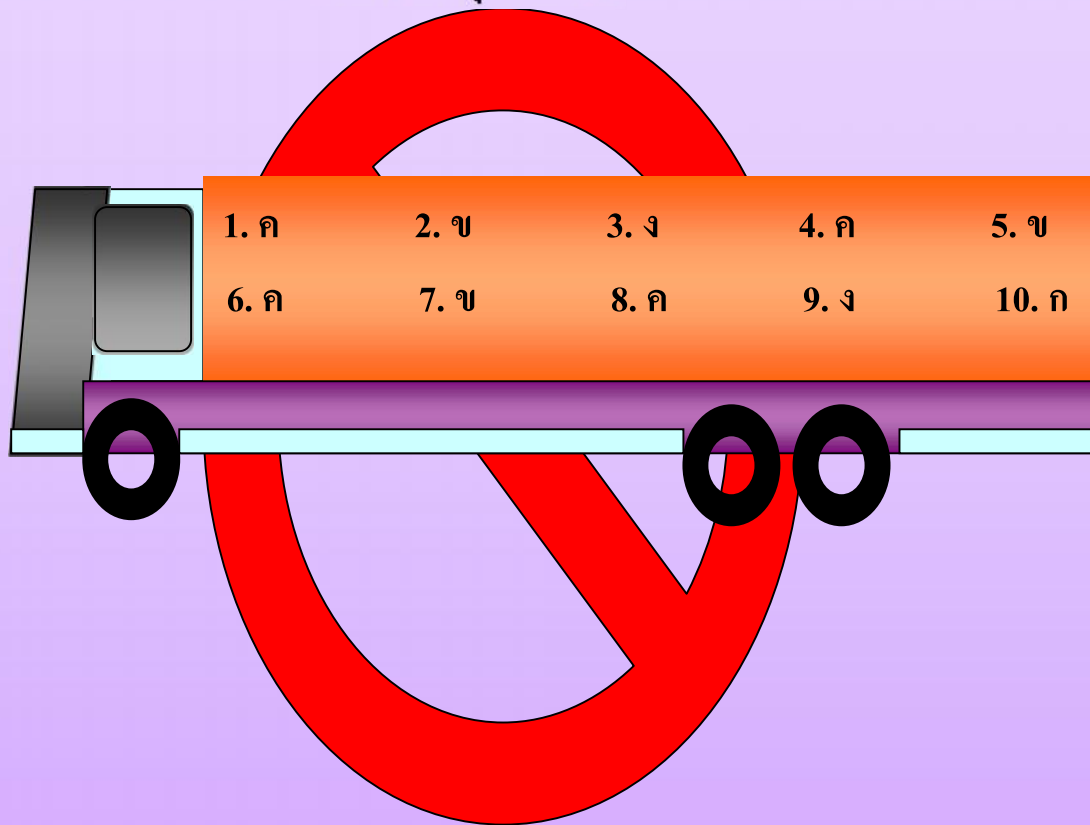
- ก. เส้นเฉียง
- ข. เส้นฟันปลา
- ค. เส้นก้นหอย
- ง. เส้นโค้งกด

10. เส้นใดให้ความรู้สึก ไม่มั่นคง ไม่สมบูรณ์

- ก. เส้นเฉียง
- ข. เส้นโค้งกด
- ค. เส้นฟันปลา
- ง. เส้นตรงแนวตั้ง

เฉลย

ข้อสอบเรื่อง จุดและเส้นสร้างสรรค์

บรรณานุกรม

- สุชาติ เถาทอง และคณะ. ศิลปะ ทศนศิลป์ 1. กรุงเทพมหานคร. บริษัท อักษรเจริญทัศน์, 2545.
- สัมพันธ์ เพชรสม และคณะ. ศิลปะ ป.4. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : บริษัท อักษรเจริญทัศน์, 2547.
- สมศักดิ์ สันธุระเวชญ์แล . ศิลปะ ชั้นประถมศึกษา 4. กรุงเทพฯ. บริษัทสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2546.
- เทียนชัย ตั้งพรประเสริฐ . องค์ประกอบศิลป์ 1. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : บริษัทเฟื่องฟ้า พรินต์ , 2542.
- มัย ตะติยะ. สุนทรียภาพทางทัศนศิลป์. กรุงเทพมหานคร บริษัท วาดศิลป์, 2547.
- วิฑูรย์ โสแก้ว. ทัศนศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ. บริษัทสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2547.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. ทัศนศิลป์ศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สันติศิริการพิมพ์, 2548.
- ผศ.พีระพงษ์ กุลพิศาล. มโนภาพและการรับรู้ทางศิลปะและศิลป์ศึกษา. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์ธารอักษร, 2546.
- บรรจงศักดิ์ พิมพ์ . การวาดเส้น. กรุงเทพมหานคร. บริษัททพ (1991) จำกัด, 2551.